

De parabel van de talenten. Dat is een bekend en herkenbaar verhaal: ontplooi je gaven, dat is goed voor jezelf en voor je naasten! Je denkt het eerst aan artistieke gaven, maar waarom ook niet aan een zakentalent? Eigenlijk vallen er allerlei bekwaamheden onder. Maar is die interpretatie zo vanzelfsprekend? Als je wat nauwkeuriger naar dat verhaal kijkt, dan zitten er toch wat minder voor de hand liggende kanten aan, en zelfs ongerijmdheden. Om te beginnen: ieder krijgt zijn talenten, de een 5, de ander 2, de derde 1, 'elk naar zijn bekwaamheden', staat er. Talenten naar zijn talenten dus? Dat is toch tautologie? En dan dat onsympathieke slot: die minst begaafde wordt uit het paradijs gestoten omdat hij geen goed voetballer of schilder is geworden, niet de artiest of politicus waarvoor hij misschien ook wel gaven had? Hangt daar het koninkrijk Gods van af?

Ja maar... hoor ik u al roepen: talenten zijn toch geldstukken? Inderdaad, in de oudheid van het Middenoosten waren onder die naam goudstukken in omloop die een grote waarde vertegenwoordigden, een heel vermogen, je kunt denken aan een soort kapitaalaandelen. Maar als we ons dan in de wereld van het grote geld moeten verplaatsen, zijn die percentages dan niet erg onwaarschijnlijk? Wie haalt er nou 100% rendement? Toch eerder 3 of 5% en hooguit 10%? En als er dan in het verhaal een verliezer moet optreden, was het dan niet meer voor de hand liggend geweest om iemand op te voeren die dom had belegd en failliet was gegaan? En trouwens, was deze derde knecht zo misdadig? Hij was allesbehalve roekeloos, hij was juist voorzichtig, eerlijk en betrouwbaar. Toch een beetje vreemd dat die heer van het koninkrijk zo materialistisch is dat hij woekerwinsten eist. Dat is toch ook heel onjoods; het hele oude testament heeft het niet op rente begrepen en al helemaal niet op woeker, dat wordt als ten hemel schreiend veroordeeld.

En letten we ook op de plaats die deze parabel in het Matteüsevangelie inneemt. Het is de allerlaatste parabel vóór Jezus' passie en kruisdood. De heer vertrekt voor onbepaalde tijd naar het buitenland, en hij vertrouwt zijn vermogen toe aan zijn knechten. Dat doet mij denken aan een situatie uit de oorlog. De looimeester van de leerfabriek waar ik werkte was van Duitsen bloede. Hij was zelf al wel in Nederland geboren, maar toen de Führer zijn campagne tegen Rusland begon, werd hij opgeroepen voor de militaire dienst. Vóór hij vertrok bracht hij heel zijn vermogen onder bij vrienden, in het vertrouwen dat zij het goed zouden bewaren en dat hij het zou terugzien als hij mocht terugkeren. *Moeten we er bij dit verhaal misschien aan denken dat Jezus hier zijn eigen hachelijke emigratie in beeld brengt?*

En wat betekenen die talenten dan? Ze vertegenwoordigen een enorm fortuin, een overvloed, immers Gods totale genadegaven voor de wereld. Die vertrouwt hij toe aan zijn leerlingen. En zou je aan die verschillende porties nog een nadere bepaling mogen geven? Het is niet dwingend, maar toch wel plausibel dat Matteüs er iets mee voorheeft. Zou hij gedacht kunnen hebben aan Gods heilsaanbod in de opeenvolgende fasen van Israëls heilshistorie? Matteüs als rasechte jood denkt bij die vijf talenten wellicht aan de Tora, Gods heil dat vervat is in de vijf boeken van Mozes. Dat is Gods begenadiging ten tijde van

het vroege jodendom, toen het door de woestijn uit Egypte werd geleid. En zo zouden die twee talenten symbool kunnen staan voor het latere, rijker uitgebouwde heilsbestel ten tijde van de synagogale bediening, voor Wet en Profeten dus. En dan zou dat derde talent kunnen duiden op de Godsgave in de Persoon van Jezus Christus, in de Zoon Gods die immers Wet en Profeten tot vervulling brengt. Elk van de drie knechten krijgt op zijn manier deel aan de volheid van Gods ontferming.

Zij krijgen deel aan Gods onmetelijke liefde, om daarmee te werken in de wereld. Die gave draagt in zich de kracht om te verdubbelen. Zoals gedeelde vreugde dubbele vreugde oplevert, zo is dat ook met Gods liefde. Maar die derde knecht weet zich deze gave niet eigen te maken. Hij weigert er de gave van Gods liefde in te verstaan. Hij gaat er niet op in. Zijn heer noemt hem dan ook een slechte en luie knecht. En inderdaad, hij vermaterialiseert dat toevertrouwde goed tot telbaar geld. Hij beschouwt het als dood kapitaal en stopt het in de grond. Hij kent Gods liefde niet en wordt beheerst door angst. Je hoort het in zijn woorden als hij zich verdedigt: Ik wist dat u een hardvochtig mens bent. En de heer antwoordt hem dan ook in aangepaste bewoordingen. Er is in heel het verhaal alléén sprake van talenten, maar deze knecht zegt nu: Hier hebt u uw eigen *geld* terug. Maar de heer dient hem in hetzelfde taalregister van replek: Daarom had je *mijn geld* naar de bankiers moeten brengen! Dan had je het *met rente* teruggekregen. *Rente* wordt hier vertaald, maar er staat hier letterlijk: *met woeker!* Inzake het heil, inzake Gods liefde, is God alleen tevreden met een woekering van goedheid.

En de heer wendt zich van hem af. Hij zegt: neem hem dat talent af en geef het aan degene die de tien talenten heeft! Dat is degene die in het oude vroegste heilsbestel Gods liefde had weten te waarderen en verdubbelen. Want wie heeft zal gegeven worden en wie niet heeft, die zal nog ontnomen worden zelfs wat hij heeft. Dat is eigen aan Gods liefde. Zo gezien is dit slot van het verhaal helemaal niet teleurstellend of absurd. De kruisiging van Jezus is de bewuste weigering en afwijzing van Gods uitgestoken reddende hand. Die onnutte knecht stelt zichzelf recalcitrant buiten spel. Deze parabel is, zien we nu des te beter, de adequate inleiding en prelude op het vervolg van Matteüs' 25ste hoofdstuk, de apotheose van het hele Matteüsevangelie: het magistrale visioen van de terugkomst van die heer, de wederkomst van de Mensenzoon. Hij blijkt zich dan te identificeren met degene die ook maar de geringste liefdedaad aan een behoeftige heeft betoond. Zo overvloedig is het rendement van de evangelische talenten die deze knechten, dat is: ieder van ons, kreeg toevertrouwd. Laten wij ons talent tot liefhebben dus koesteren en er 100% bijverdienen. AMEN.